

Azərbaycan müasir dünyada qarşılıqlı dialoquν və əməkdaşlığın yeni modelini yaradıb

Cox da uzaq olmayan keçmişdə dünya Azərbaycan adlı bir məmələkətin varlığından, demək olar, xəbərsiz idi. Bəzən ona saymazana yanaşıldıgının, ciddi əhəmiyyət verilmədiyinin de şahidi olurdu. Dövlət müstəqilliyimizin bərpa olunmasından sonrakı iki-üç il bu baxımdan itirilmiş illər hesab edilə bilər. Xatırlayıram ki, hətta bəzi əcənəbi jurnalistlər bəzən Azərbaycan adını eşidən sonra çiyinləri çekirdilər. Yəni, ölkəmiz bərəde heç elementar təsəvvürə malik deyildilər. Açığımı deyək ki, bu, bir çoxları kimi, mənə də təsirləndirir, qolban inicidirdi. Bəzən bir vaxtda Ulu Önderimiz Azərbaycanı nura boyadı və dünyaya yeni biçimdə təqdim etdi.

Müasir dünyada Azərbaycanın yerini və rolunu müəyyən edən əsas trendlər

Bu gün müstəqil xarici siyasi sət yürüdən Azərbaycan müasir beynəlxalq münasibətlər sisteminde etibarlı strateji tərəfdəş, güclü və nüfuzlu aktor kimi tanınmaqdadır. Cənubi Qafqaz geosiyasi məkanında lider dövlət olan ölkəmiz özünən çoxşaxəli və balanslaşdırılmış xarici siyaset strategiyası ilə həm ikitərəfi münasibətlər kontekstində, həm də çoxşaxəli elaqələrin fənunda yerləşdiyi regionun geosiyası, geoqıtları və geostateji tehlükəsizliyinə fundamental töhfələr verməkdə və qlobal xarakterli əməkdaşlıq platformasının mərkəzi oyuncusu rolunu oynamaqdadır. Həcib rəvətdən və beynəlxalq qurumdan asılı olmayan Azərbaycan artıq regional aktordan qlobal tərəfdəşə çevrilir, müasir beynəlxalq münasibətlər sistemində, dünyaya siyasetinin nüfuz və güc iyerarxiyasında sürtələ irəliliyər.

Qazanılan naliyyətlərin teməlində ümummilli lider Heydər Əliyevin müyyənəldirdiyi inkişaf strategiyası və müdrükçəsinə düşünləməş xarici siyaset kursu dayanır. Bu strategiya sayasında müstəqil Azərbaycan tarixi baxımdan çox qisa bir müddədə beynəlxalq münasibətlər sistemində lağılı yet tuta bilib, rəyinə hörmətə ya-naşlanan ölkə kimi böyük nüfuz qazanıb. Beynəlxalq birliyin en feal üzvlerindən bəzən kimi dünyada münasibətlər nizamının, sühəlin və adaletin, humanitar dəyərlərin yeni modellərinin for-malaşmasına, regionun və Avropanın enerji tehlükəsizliyində, qitənin idman ənənələrinin bərpasında mühüm rol oynayır. Zənnimə, yuxarıda qeyd olunan dörd amil Azərbaycanın müasir dünyada yerini və rolunu müəyyən edən əsas trendlərdir. Azərbaycanın Avropanın enerji tehlükəsizliyinə təmin edilmiş sahəsində rolundan çox danışlığı və yazılılığı üçün əsasen digər üç amil üzərində dayanmaq istərdim.

Beynəlxalq sülhə və tehlükəsizliyə Azərbaycanın töhfələri

Ulu öndərimiz Heydər Əliyev Azərbaycanın dünyaya inqərasıyasına, xüsusən nüfuzlu beynəlxalq qurumlarda temsilciliyin böyük önəm verirdi. Çünkü gənc dövətlinin dünya arenasına çıxması, daha geniş tanınmasını baxımdan bu, olduqca vacib idi.

Bir sənədli politoqlarla da bikiardır ki, Azərbaycan regionda və dünyada qarşılıqlı dialoqun və əməkdaşlığın yeni modelini yaradıb. Yerləşdiyimiz coğrafiyanın və sahib olduğunu mənənəməz, bəzən tərəfdən ibaret səsverməde 155 ölkə Azərbaycanın namizədiyinə dəstekledi. Prezident İlham Əliyev 2014-cü il iyulun 14-de Strasburqda Avropa Şurası Parlament Assambleyasının (AŞ-PA) sessiyasındaki nitqində Azərbaycanın beynəlxalq münasibətlər sisteminde lağılı tətbiq etməsi olduğunu şərh edərək deyib: "Biz beynəlxalq ictimaliyətən tam əksəriyyəti ilə çox konstruktiv münasibətlər qurmuşuz. Avropa ölkəleri ilə ikitərəfi elaqələrimiz çox uğurla inkişaf edir. Avropa əsas ticari tərəfdəmizdir. Azərbaycan ilə Avropa arasında tarixi elaqələr müstəqillikdən dərhalda məhəkəmlənir. Eyni zamanda, Azərbaycan müsəlman ölkəsi kimi İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının feal üzvüdür. Fikrimcə, nəinki coğrafi baxımdan, o cümlədən mədəni və siyasi baxımdan regionumuzda mühüm köprü rolunu oynayır. Nə qədər uğurlu olarıqsa, sivilizasiyalar arasında bir o qədər mühüm rol oynaya bilərik".

Bu istiqamətdə atılan uğurlu addımlar öz behresini verməkdədir. Azərbaycan 2011-ci il oktyabrın 24-də BMT Tehlükəsizlik Şurasına üzv seçildi. Gərgin şəraitde keçən və bir neçə turdan ibaret səsverməde 155 ölkə Azərbaycanın namizədiyinə dəstekledi. Prezident İlham Əliyev bəzən hadisə münasibətlər bəyannatında deyib: "Bu qələbə Azərbaycan xalqının qələbesidir. Bu qələbə Azərbaycanın dövlətinin qələbesidir, siyasetimizin təntənesidir".

Adaletin və beynəlxalq hüququn norma və prinsiplərinin qorunmasını BMT Tehlükəsizlik Şurasında prioritet məqsəd kimi qarşıya qoyan Azərbaycan iki il ərzində qurumun qeyri-daimi üzv kimi uğurlu fealiyyətini davam etdirdi, öz sədərliyin dövründə beynəlxalq sülhə və tehlükəsizliyin qorunmasına töhfələrini verdi, Şurənin gündəliyində duran məsələlərin müzakirəsinə fealiyyətli və dairə qətiyyətli məqveyini ortaya qoyma.

Azərbaycan müstəqillik tarixində ilk dəfə bəzən qurumun özü kimi beynəlxalq gündəlikdə duran və aktual məsələlər üzrə müxtəlif seviyyelərde müzakirələrin aparılmasının və qərarların qəbul edilməsinin bilavasitə iştirakçısı olub. Beynəlxalq hüququn norma və prinsiplərinə eməl olunması, qanunun alliliyi, münəqşələrinin qarşısının alınması və hell edilməsi, münəqşəli vəziyyətlərdə məlumatın müdafiəsi,

Humanitar forumların keçirilməsi üçün nəye görə məhz Azərbaycanın seçilmesini şərtləndirən amilleri Prezident İlham Əliyev çox gözəl izah edib: "Əşrlər boyu Azərbaycanda müxtəlif mədəniyyətlərə mənsub olan xalqlar bir aile kimi yaşamışlar. Həsab edirəm, bizim təcrübəmiz eyni şəkildə göstərir ki, müxtəlif mədəniyyətlərə, müxtəlif dinlərə mənsub olan xalqlar məhrəbənlilik, sülh, əməkdaşlıq şəraitində yaşaya bilər".

Bu baxımdan İtalyanın "Globalist" xəbər portalında verilmiş "Hər keşin yaşaya biləcəyi bir ölkə" sərlövhəli məqalədə səslənən fikirleri de diqqətə cətdirməq yərən dərəcə: "Azərbaycan bütün mədəniyyətlərin, sivilizasiyaların, dinlərin nümayəndələrinin dostluq şəraitində, bəzən kimi məhrəbən yaşadığı modern ölkədir. Bu ölkə dünyada cərəyan edən mənfi proseslərə müsbət və konstruktiv töhfə verə biləcək təcrübəyə malikdir".

Beynəlxalq humanitar tədbirlərinin iştirakçılarından bəzən kimi tətbiq olur, multikulturalizmənən, dövlətli sosial subyektlərinən (dövlət, özəl və qeyri-hökumət təşkilatları), ferqli mədəniyyətlərin bərabər həqiqiliyi, şövinizme və qarşılurmaya zidd olaraq multikulturalizm və toleranlıq şəsasında tənzimləyin hüquqi, əlaqəli və sosial normalara əsaslanmalıdır. Azərbaycan da məsələdə bəzən kimi tətbiq olur, multikulturalizmənən, dövlətli sosial subyektlərinən (dövlət, özəl və qeyri-hökumət təşkilatları), ferqli mədəniyyətlərin bərabər həqiqiliyi, şövinizme və qarşılurmaya zidd olaraq multikulturalizm və toleranlıq şəsasında tənzimləyin hüquqi, əlaqəli və sosial normalara əsaslanmalıdır. Azərbaycan da məsələdə bəzən kimi tətbiq olur, multikulturalizmənən, dövlətli sosial subyektlərinən (dövlət, özəl və qeyri-hökumət təşkilatları), ferqli mədəniyyətlərin bərabər həqiqiliyi, şövinizme və qarşılurmaya zidd olaraq multikulturalizm və toleranlıq şəsasında tənzimləyin hüquqi, əlaqəli və sosial normalara əsaslanmalıdır. Azərbaycan da məsələdə bəzən kimi tətbiq olur, multikulturalizmənən, dövlətli sosial subyektlərinən (dövlət, özəl və qeyri-hökumət təşkilatları), ferqli mədəniyyətlərin bərabər həqiqiliyi, şövinizme və qarşılurmaya zidd olaraq multikulturalizm və toleranlıq şəsasında tənzimləyin hüquqi, əlaqəli və sosial normalara əsaslanmalıdır. Azərbaycan da məsələdə bəzən kimi tətbiq olur, multikulturalizmənən, dövlətli sosial subyektlərinən (dövlət, özəl və qeyri-hökumət təşkilatları), ferqli mədəniyyətlərin bərabər həqiqiliyi, şövinizme və qarşılurmaya zidd olaraq multikulturalizm və toleranlıq şəsasında tənzimləyin hüquqi, əlaqəli və sosial normalara əsaslanmalıdır. Azərbaycan da məsələdə bəzən kimi tətbiq olur, multikulturalizmənən, dövlətli sosial subyektlərinən (dövlət, özəl və qeyri-hökumət təşkilatları), ferqli mədəniyyətlərin bərabər həqiqiliyi, şövinizme və qarşılurmaya zidd olaraq multikulturalizm və toleranlıq şəsasında tənzimləyin hüquqi, əlaqəli və sosial normalara əsaslanmalıdır. Azərbaycan da məsələdə bəzən kimi tətbiq olur, multikulturalizmənən, dövlətli sosial subyektlərinən (dövlət, özəl və qeyri-hökumət təşkilatları), ferqli mədəniyyətlərin bərabər həqiqiliyi, şövinizme və qarşılurmaya zidd olaraq multikulturalizm və toleranlıq şəsasında tənzimləyin hüquqi, əlaqəli və sosial normalara əsaslanmalıdır. Azərbaycan da məsələdə bəzən kimi tətbiq olur, multikulturalizmənən, dövlətli sosial subyektlərinən (dövlət, özəl və qeyri-hökumət təşkilatları), ferqli mədəniyyətlərin bərabər həqiqiliyi, şövinizme və qarşılurmaya zidd olaraq multikulturalizm və toleranlıq şəsasında tənzimləyin hüquqi, əlaqəli və sosial normalara əsaslanmalıdır. Azərbaycan da məsələdə bəzən kimi tətbiq olur, multikulturalizmənən, dövlətli sosial subyektlərinən (dövlət, özəl və qeyri-hökumət təşkilatları), ferqli mədəniyyətlərin bərabər həqiqiliyi, şövinizme və qarşılurmaya zidd olaraq multikulturalizm və toleranlıq şəsasında tənzimləyin hüquqi, əlaqəli və sosial normalara əsaslanmalıdır. Azərbaycan da məsələdə bəzən kimi tətbiq olur, multikulturalizmənən, dövlətli sosial subyektlərinən (dövlət, özəl və qeyri-hökumət təşkilatları), ferqli mədəniyyətlərin bərabər həqiqiliyi, şövinizme və qarşılurmaya zidd olaraq multikulturalizm və toleranlıq şəsasında tənzimləyin hüquqi, əlaqəli və sosial normalara əsaslanmalıdır. Azərbaycan da məsələdə bəzən kimi tətbiq olur, multikulturalizmənən, dövlətli sosial subyektlərinən (dövlət, özəl və qeyri-hökumət təşkilatları), ferqli mədəniyyətlərin bərabər həqiqiliyi, şövinizme və qarşılurmaya zidd olaraq multikulturalizm və toleranlıq şəsasında tənzimləyin hüquqi, əlaqəli və sosial normalara əsaslanmalıdır. Azərbaycan da məsələdə bəzən kimi tətbiq olur, multikulturalizmənən, dövlətli sosial subyektlərinən (dövlət, özəl və qeyri-hökumət təşkilatları), ferqli mədəniyyətlərin bərabər həqiqiliyi, şövinizme və qarşılurmaya zidd olaraq multikulturalizm və toleranlıq şəsasında tənzimləyin hüquqi, əlaqəli və sosial normalara əsaslanmalıdır. Azərbaycan da məsələdə bəzən kimi tətbiq olur, multikulturalizmənən, dövlətli sosial subyektlərinən (dövlət, özəl və qeyri-hökumət təşkilatları), ferqli mədəniyyətlərin bərabər həqiqiliyi, şövinizme və qarşılurmaya zidd olaraq multikulturalizm və toleranlıq şəsasında tənzimləyin hüquqi, əlaqəli və sosial normalara əsaslanmalıdır. Azərbaycan da məsələdə bəzən kimi tətbiq olur, multikulturalizmənən, dövlətli sosial subyektlərinən (dövlət, özəl və qeyri-hökumət təşkilatları), ferqli mədəniyyətlərin bərabər həqiqiliyi, şövinizme və qarşılurmaya zidd olaraq multikulturalizm və toleranlıq şəsasında tənzimləyin hüquqi, əlaqəli və sosial normalara əsaslanmalıdır. Azərbaycan da məsələdə bəzən kimi tətbiq olur, multikulturalizmənən, dövlətli sosial subyektlərinən (dövlət, özəl və qeyri-hökumət təşkilatları), ferqli mədəniyyətlərin bərabər həqiqiliyi, şövinizme və qarşılurmaya zidd olaraq multikulturalizm və toleranlıq şəsasında tənzimləyin hüquqi, əlaqəli və sosial normalara əsaslanmalıdır. Azərbaycan da məsələdə bəzən kimi tətbiq olur, multikulturalizmənən, dövlətli sosial subyektlərinən (dövlət, özəl və qeyri-hökumət təşkilatları), ferqli mədəniyyətlərin bərabər həqiqiliyi, şövinizme və qarşılurmaya zidd olaraq multikulturalizm və toleranlıq şəsasında tənzimləyin hüquqi, əlaqəli və sosial normalara əsaslanmalıdır. Azərbaycan da məsələdə bəzən kimi tətbiq olur, multikulturalizmənən, dövlətli sosial subyektlərinən (dövlət, özəl və qeyri-hökumət təşkilatları), ferqli mədəniyyətlərin bərabər həqiqiliyi, şövinizme və qarşılurmaya zidd olaraq multikulturalizm və toleranlıq şəsasında tənzimləyin hüquqi, əlaqəli və sosial normalara əsaslanmalıdır. Azərbaycan da məsələdə bəzən kimi tətbiq olur, multikulturalizmənən, dövlətli sosial subyektlərinən (dövlət, özəl və qeyri-hökumət təşkilatları), ferqli mədəniyyətlərin bərabər həqiqiliyi, şövinizme və qarşılurmaya zidd olaraq multikulturalizm və toleranlıq şəsasında tənzimləyin hüquqi, əlaqəli və sosial normalara əsaslanmalıdır. Azərbaycan da məsələdə bəzən kimi tətbiq olur, multikulturalizmənən, dövlətli sosial subyektlərinən (dövlət, özəl və qeyri-hökumət təşkilatları), ferqli mədəniyyətlərin bərabər həqiqiliyi, şövinizme və qarşılurmaya zidd olaraq multikulturalizm və toleranlıq şəsasında tənzimləyin hüquqi, əlaqəli və sosial normalara əsaslanmalıdır. Azərbaycan da məsələdə bəzən kimi tətbiq olur, multikulturalizmənən, dövlətli sosial subyektlərinən (dövlət, özəl və qeyri-hökumət təşkilatları), ferqli mədəniyyətlərin bərabər həqiqiliyi, şövinizme və qarşılurmaya zidd olaraq multikulturalizm və toleranlıq şəsasında tənzimləyin hüquqi, əlaqəli və sosial normalara əsaslanmalıdır. Azərbaycan da məsələdə bəzən kimi tətbiq olur, multikulturalizmənən, dövlətli sosial subyektlərinən (dövlət, özəl və qeyri-hökumət təşkilatları), ferqli mədəniyyətlərin bərabər həqiqiliyi, şövinizme və qarşılurmaya zidd olaraq multikulturalizm və toleranlıq şəsasında tənzimləyin hüquqi, əlaqəli və sosial normalara əsaslanmalıdır. Azərbaycan da məsələdə bəzən kimi tətbiq olur, multikulturalizmənən, dövlətli sosial subyektlərinən (dövlət, özəl və qeyri-hökumət təşkilatları), ferqli mədəniyyətlərin bərabər həqiqiliyi, şövinizme və qarşılurmaya zidd olaraq multikulturalizm və toleranlıq şəsasında tənzimləyin hüquqi, əlaqəli və sosial normalara əsaslanmalıdır. Azərbaycan da məsələdə bəzən kimi tətbiq olur, multikulturalizmənən, dövlətli sosial subyektlərinən (dövlət, özəl və qeyri-hökumət təşkilatları), ferqli mədəniyyətlərin bərabər həqiqiliyi, şövinizme və qarşılurmaya zidd olaraq multikulturalizm və toleranlıq şəsasında tənzimləyin hüquqi, əlaqəli və sosial normalara əsaslanmalıdır. Azərbaycan da məsələdə bəzən kimi tətbiq olur, multikulturalizmənən, dövlətli sosial subyektlərinən (dövlət, özəl və qeyri-hökumət təşkilatları), ferqli mədəniyyətlərin bərabər həqiqiliyi, şövinizme və qarşılurmaya zidd olaraq multikulturalizm və toleranlıq şəsasında tənzimləyin hüquqi, əlaqəli və sosial normalara əsaslanmalıdır. Azərbaycan da məsələdə bəzən kimi tətbiq olur, multikulturalizmənən, dövlətli sosial subyektlərinən (dövlət, özəl və qeyri-hökumət təşkilatları), ferqli mədəniyyətlərin bərabər həqiqiliyi, şövinizme və qarşılurmaya zidd olaraq multikulturalizm və toleranlıq şəsasında tənzimləyin hüquqi, əlaqəli və sosial normalara əsaslanmalıdır. Azərbaycan da məsələdə bəzən kimi tətbiq olur, multikulturalizmənən, dövlətli sosial subyektlərinən (dövlət, özəl v